

**POLIZ MAXSULOTNILARNI PLYONKA OSTIGA ETISHTIRISHNI OZIQ-OVQAT
HAVSIZLIKIDAGI AHAMIYATI****Toshtemirova Shaxnoza Umarjon qizi**

Koson agrotexnologiyalar texnikumida o'qituvchi

Irgashev Dilmurod Bekturodovich

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti katta o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7110501>

Annotatsiya. Maqolada hozirku kunda mamlakatimiz va qo'shni respublika hududlarida poliz ko'chatlarni tolnelli plonka ostiga ekadigam mashina ishlab chiqarilmaydi. Taklif qilinayotgan mashina seryalab ishlab chiqarilsa qo'shimcha ish o'рни hosil qilinadi undan tashqari mamlakat va qo'shni respublika dehqonlari tonidan talabni qondirish mumkin. Lalmikor polizchilik Samarqand, Jizzax, Qashqadaryo, Sirdaryo, Surxondaryo va Toshkent viloyatlarida keng tarqalgan bo'lib, umumiy maydon 7,5-8 ming gektarni tashkil etadi. Mamlakatimizda lalmi yer maydonlarini 30-40 ming gektarga, olinadigan poliz mahsulotining yalpi hosilini 150 ming tonnagacha yetkazish imkoniyatlari mavjud. Bu imkoniyatlardan to'la foydalanish aholining poliz mahsulotlariga bo'lgan talabini qondirishda muhim omil taxlil qilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: plyonka, poliz, lalmi, oziq-ovqat, tonelli, ko'chat, havsizlik, hosildorlik.

**ЗНАЧЕНИЕ КУЛЬТУРОВОДСТВА ДЛЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ**

Аннотация. В статье указано, что в настоящее время в нашей стране и соседних республиках нет производства машины для высадки молодых саженцев под полиэтиленовую пленку. В случае серийного производства предлагаемой машины будут созданы дополнительные рабочие места, кроме того, можно будет удовлетворить спрос аграриев страны и соседних республик. Богарное земледелие широко распространено в Самаркандской, Джизакской, Кашкадарьинской, Сырдарьинской, Сурхандарьинской и Ташкентской областях, общая площадь которых составляет 7,5-8 тыс. га. В нашей стране площади богарных земель составляют 30-40 тыс. га, а валовой сбор продукции убранной земли до 150 тыс. т. Возможны варианты доставки. Полное использование этих возможностей анализируется как важный фактор удовлетворения спроса населения на страховые продукты.

Ключевые слова: фильм, полиция, дождь, еда, туннель, рассада, засуха, продуктивность.

THE SIGNIFICANCE OF CROP CROP GROWING IN FOOD INSECURITY

Abstract. The article states that at present in our country and neighboring republics there is no production of a machine for planting young seedlings under plastic wrap. In the case of serial production of the proposed machine, additional jobs will be created, in addition, it will be possible to satisfy the demand of farmers in the country and neighboring republics. Rainfed agriculture is widespread in Samarkand, Jizzakh, Kashkadarya, Syrdarya, Surkhandarya and Tashkent regions, the total area of which is 7.5-8 thousand hectares. In our country, the area of rainfed land is 30-40 thousand hectares, and the gross harvest of harvested land up to 150 thousand tons. Delivery options are possible. The full use of these opportunities is analyzed as an important factor in meeting the demand of the population for insurance products.

Keywords: film, police, rain, food, tunnel, seedlings, drought, productivity.

KIRISH

Bugungi kunda tez surat bilan ko'payib borayotgan dunyo aholosiga orzon va sifatli poliz maxsulotlarni bilan ta'minlashga mamkatimizdan dunyo bozorga eksport hajmini oshirish uchun kam energiya sarflagan holda bugungi unumli foydalanilmasdan kelinayotgan lalmi yer maydonlardan unumli foydalanish uchun taklfi qilyatgan ochiq dalalarga tonelli plonka ostiga poliz ko'chatlarni donalab ekib arkasimon plonka tortib ekadigan mashinaga mamlakatimiz huddida va qo'shni respublikalarda poliz maxsulotlarni yetishtiradiagn fermer va dehqonlarga talab yuqori chunki chunki tonelli plonka ostiga ekadigan mashina oddiy inson qo'l mexnatidan ekilganga qaragandan bir necha necha marta unumdorligi yirik maydonlaga tez suratlar bilan ploz ko'charlani vaqtiga ekish ikoni beradi bu esa maxsulotni tezroq pishib yetilishga bir omillardan bir hisoblanadi. Hozirku kunda mamlakatimiz va qo'shni respublika hududlarida poliz ko'chatlarni tolnelli plonka ostiga ekadigam mashina ishlab chiqarilmaydi. Taklif qilinayotgan mashina seryalab ishlab chiqarilsa qo'shimcha ish o'rni hosil qilinadi undan tashqari mamlakat va qo'shni respublika dehqonlari tonidan talabni qondirish mumkin.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Mamlakatimizda lalmikor ekin maydonlar 800 ming gektardan oshiqroqni tashkil etadi. Bu yerlardan 130 ming gektari yog'inlar bilan ta'minlangan maydonlardir. Dehqon va chorvadorlarimiz sug'oriladigan yerlar bilan birgalikda mazkur maydonlardan ham foydalanib kelishmoqda. Bugun kunga kelib prezidentimiz tomonidan lalmikor yerlardan ham unumli foydalanish uchun innovatsion sug'orish tizimidan foydalargan holda tomchilatib va yomg'ratib sug'orish tizimlarini joriy qilgan holda mamlakatimizda oziq -ovqat havsizligini taminlash maqsadida lalmikor yerlarda poliz maxsulotlarni yetishirish va ularni ekish texnolgiyalarni innovatsion yechilarni qo'llashni jorish qilish haqidagi faikrlaridan kelib chiqqan holda yangi texnika va texnologiyalardan foydalangan holda qurg'oqchilikka chidamli poliz ekinlar navlarini joriy qilish orqali erishish nazarda tutilgan. Lalmikor polizchilikni rivojlantirish juda muhim, chunki bu yerda yetishtiriladigan mevalar ta'mi sug'orib yetishtirilgan mevalarga nisbatan shirinroq bo'ladi, tog'oldi rayonlarda poliz ekinlari yetishtirish birmuncha arzonroq, shuningdek, lalmikor polizchilikda o'simliklar kasalliklarga unchalik chalinmaydi. Lalmikor polizchilik Samarqand, Jizzax, Qashqadaryo, Sirdaryo, Surxondaryo va Toshkent viloyatlarida keng tarqalgan bo'lib, umumiy maydon 7,5-8 ming gektarni tashkil etadi.

Mamlakatimizda lalmi yer maydonlarini 30-40 ming gektarga, olinadigan poliz mahsulotining yalpi hosilini 150 ming tonnagacha yetkazish imkoniyatlari mavjud. Bu imkoniyatlardan to'la foydalanish aholining poliz mahsulotlariga bo'lgan talabini qondirishda muhim omil hisoblanadi.

Ochiq dalalarga plonka ostiga ekmasdan ananaviy usulda ekilganda o'suv davrida sizot suvlari chuqur joylashgan yerlarda 7-8 marta sug'oriladi. Sug'orish har haftada bir marta, hosil tuganaklari paydo bo'lishi bilan 5-6 kunda gektariga 400-500 m³ hisobida amalga oshiriladi. Har sug'orish davridan keyin ko'chat qator oralari 10-12 sm chuqurlikda yumshatish zarur bo'ladi. Ananaviy usulda poliz maxsulotlarni yetishtilganda qator oralariga sug'orish arig'i orqali suv bilan va havo orqali yer yuzasiga tushgan begona o't urug'larini ko'payishiga olib keladi. Bu esa poliz ko'chatlarnidan yuqori hosildorlikka erishish uchun ularni qator oralardan tozalashga to'g'ri keladi bu esa juda katta qo'l mexnati va mablab sarflanishga, ortiqcha suv va og'it sarflanishga olib keladi. Bugungi kunda butun dunyo bo'yicha oziq- ovqat tanqisligi

seziladigan vaqtda suv tanqisligi hamma joyda muamoga aylangan bir vaqtda plonka ostiga opliz ko'chatlarni yetishtish muammo yechimi hisoblanadi. Mamlakatimiz hududidagi bugungi kunda kelib sug'oriladigan yerlaridan yerlarni so'rlanish darajasi ortib hosildorlik tushib borayotgan bir vaqtda mamlakatimiz hudidagi lalmi yerlardan unumli foydalanishni rivojlantirish kelajakda oziq-ovqat muammosini hal qilishni muqobil varinati hisoblanadi.

Hozirgi kunda Respublikamizda ochiq maydonlarga tonelli plonka ostiga sug'orish shilongini shaklantirib ikki qavatli termostli yarim arkasimon arka qilib ekadigan mashina ishlab chiqarilmaydi. Xorijda ishlab chiqarilayotgan poliz ko'chatlarini plonka ostiga ekadigan mashinlar bor lekin ular ushbu mashinlar lami qiyalikyerlarga ekishga moslashmaganli va mamalakatimiz tuproq jichligiga mos emasligin ishlash muddati kam ekanligi bilan mashiga raqobatchi bo'la olmaydi. Mavjud tonelli plonka ostiga ekadigan mashinlarni narxi bugunki kunda 80-110 million so'mni tashkil etadi. Mamlakatimizda tonelli plonka ostiga poliz ko'chatlarni ekadigan mashina mashina seryalab ishlab chiqarilganda xorij mamlakatlaga tayyorlangan plonka ostiga ekadigan mashilarni narxiga nisbatan 45-50 foizga arzon qilib ishlab chiqarish imkoniyati mavjud.

Mamkatimizda poliz ko'chatlarini tonelli plonka ostiga ekadigan mashina ishlab chiqarilsa barca qishloq ho'jaligiga ixtisoslashgan fermer ho'lalıkları, agroklasterlar, qishloq xo'jalik texnikasi ishlab chiqarishga asoslashgan korxonona va qishloq xo'jalaik texnikasi sotuvi bilan shugu'lanadigan tadbirkorlar va qoshni respublika malakatlar haridor bo'ladi.

TADQIQOT NATIJALARI

Biz taklif qilayotgan lalmikor yerlarga tonelli plonka ostiga ekadigan mashina ikkita mashidan iborat bo'lib bo'lib birinchi mashina ochiq dalaga ochiq dalaga tonelli plonkaga tuproqni tayyorlab plonka tuproqqa yotqizib uni ikki qirasini tuproq bilan bostirib bir vaqtni o'ziga plonka ostiga sug'orish shlangini ham yotkizib, yotkizilgan plonka teshib avvaldan tayyorlangan poliz ko'chatlarini plonka ostika donalab ploiz ko'chatlarni turidan kelib chiqib (tarvuz, pomidor, bulg'or qalampiri, baqlajon, karam x.z) agrotexnik talablaridan kelib chiqqan holda ekish chuqurligi va ekish orlarni moslagan holda ekish imkoni beradi mashina, ikkinchi mashina ekib bo'lingan tonelli plonka ustini arkali plonka bilan yopib chiqadigan mashina bo'lib mashina tonelli plonka ustiga standart sim sichqilarni tiqib uni ustidan plonkani tarang tortib ikki qirasini tuproq bilan ko'mib ketadi. Tonelli plonka ostiga ekilgan poliz ko'chatlari ochiq holda ochiq dalalarga ekilgan poliz ko'chatlariga qarangda 40-45 kun erta pishib yetishi bilan bir qatorda organik o'gitlarni erigan holda shlang bilan berilishi natijasida hosildorlik 20-30% yuqori bo'ladi. Undan tashqari ochiq dalalarga mashina yordamida poliz ko'chatlari mashina bilan ekilganda ekish vaqti sezilarli darajada qisqaradi, ekilish oraligi va chuqurligi bir xiligi taminlanadi.

Mashinani seryalab ishlab chiqarilsa qo'shimcha ish o'rinlari paydo bo'lishi, korxonalarga qo'shimcha mablag'lar kelishi va buning natijasida ularni har tomonlama rivojlanishiga olib keladi.

MUHOKAMA

Loyihada taklif etilgan yangi mashinani mahalliy xom-ashyodan foydalanib ishlab chiqarish qo'shimcha ish o'rinlari paydo bo'lishi, korxonalarga qo'shimcha mablag'lar kelishi va buning natijasida ularni har tomonlama rivojlanishiga olib keladi. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida esa ish sifati va unumi ortishi, yonilg'i va mehnat sarfini kamayishi, ekinlar hosildorligini ortishi, ularni yetishtirish uchun sarf-harajatlarni kamayishi ta'minlanadi. Amaliy

va innovatsion loyihalar uchun zamin yaratadi, kelgusida qishloq xo'jaligi ekinlari maydonlarini va samaradorligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

Poliz ekinlari qurg'oqchilikka chidamli hisoblanadi, ularni issiq iqlimli tog' oldi tumanlarida sug'ormasdan yetishtirish mumkin.

Mamlakatimizda lalmikor yer maydonlarini 30-40 ming gektarga, olinadigan poliz mahsulotining yalpi hosilini 150 ming tonnagacha yetkazish imkoniyatlari mavjud.

XULOSA

Biz taklif qilayotgan lalmi yer maydonlarga tonelli plonka ostiga poliz ko'chatlarni agrotexnik talabga mos ravishda ekilish chuqurligi bir va ekilish oraligini bir taninlab holda dala bo'ylab sifatli ekib chiqishi o'z navbatida yer maydondan yuqori holidorlikni olishiga asos bo'lishidan taqari foylanilmasdan kelinayotgan lamikor yerlardan unumli foydalanish imkoni beradi mashina istagan fermer ho'jaligi ishlata olishi uni keng qamrovli ishlab chiqarishga asos bo'ladi.

Tonelli plonka ostiga ekilgan poliz ko'chatlari ochiq holda ochiq dalalarga ekilgan poliz ko'chatlariga qarangda 40-45 kun erta pishib yetishi bilan bir qatorda organik o'g'itlarni erigan holda shlang bilan berilishi natijasida hosildorlik 20-30% yuqori bo'ladi.

REFERENCES

1. G'.A. Samatov, J.Y. Yodgorov, Z. T. Siddiqov. Issiqxona xo'jaliklarini tashkil qilish va yuritish//O'quv-qo'llanma T-2007
2. M. Shaumarova, T. Abdillayev. Qishloq xo'jaligi mashinalari// Darslik-T-2019 y
3. X.A.Fayzullayev.//Poliz ekinlarini plyonka ostiga ekish uchun tuproqni tayyorlaydigan kombinatsiyalashgan mashinaning parametrlarini asoslash // Dissertasiya-Toshkent-2019
4. D.B.Irgashev, S.U.Mustapaqulov,A.R.Sodiqov.// Lalmi ochiq dalalarga ikki qavatli tonelli plyonka ostiga poliz ko'chatlarini ekadigan mashina//SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 1 ISSUE 5 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337